

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kózó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kózó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

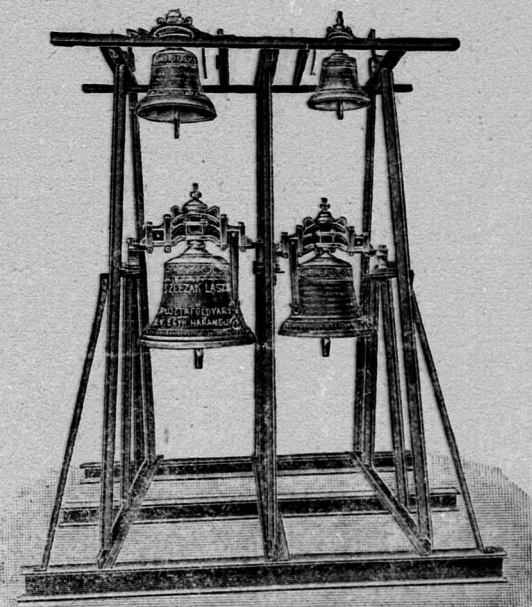
Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legujabban a ceglédi, bölcskei, zilahi, ráckevei, erzsébetfalvai, nyirmártonfalvai, makádi, veresegyházai, zólyomi, székelyudvarhelyi, kevécsidai, kiscsányosrói, katódfai, rimakokovai stb. református egyház nagyharangjait öntötte és vasárványokra helyezte, jelenleg önti a szentesi református egyház nagyharangjait.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelkezésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban, elsőrendű modern kivitelben, sok évi jótállással a

Villamosóra- és toronyórágyár

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses toronyórási. Több aranyéremmel kitüntetett. Költségvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők
Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és uri divat-cikkek, menyasszonyi kelengye, uri és női fehérneműek, gyermekruha, szőnyeg, függöny, magyar háziipari cikkek nagy áruháza.

Háborús imádságos könyvecskék.

Irta: **CSIKY LAJOS**, a Ferencz József-rend lovagja, nyug. theol. akad. tanár.

Sóhajok a szabadulás után.

Elmélkedések és imádságok hadifogyók számára.
Ára 20 fillér.

ISTENÉRT, HAZÁÉRT, KIRÁLYÉRT. Imádságok a hadbavonuló és már a harcúterén küzdő katonák számára.
Ára 20 fillér.

ISTENRE BÍZOM MAGAMAT. Sebesült és beteg katonák elmélkedése és imádságai.
Ára 20 fillér.

A szeretet Istenének nevében. Elmélked. és imádságok hadrakelt atyánkfiaiért. Családi és magánhasználatra.
Ára 20 fillér.

Petőfi legszebb harci költeményei. Összeállította: **Dr. KARDOS ALBERT.**
Ára 20 fillér.

A fenti 5 könyvet, ha vegyesen rendeltetnek is:

1	10	100	500	1000	darab vételénél
20 fill.	18 fill.	15 fill.	14 fill.	12 fill.	ért szállítjuk.

EGYÉB UJDONSÁG:

Korszerű bibliai magyarázatok.

Irta: **Torró Miklós.**

Ára 2 korona.

Emlék a viharos időkől. Egyházi beszédek, melyeket az 1914. évi világháború idején tartott **Paulik János.**
Ára 40 fillér.

Portóra 1—1 könyvre 20 fillér beküldését kérjük.

A fenti könyvek megjelennek és kaphatók

HEGEDÜS és SÁNDOR
prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában **DEBRECENBEN.**

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhoz hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb har-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A tisztelőtű lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előtér-
tése és hirdetési díjak küldendők. ::

Vígasztalás a nyomorúságban.

Ai. 119. zsolt., 50. v.

Ü. K. T.! Van egy dolog a világon, amely mindenkivel kivétel nélkül közös. Van egy szó az emberiség számára, mely a népek, egyesek szótárában egyformán megtalálható: *a nyomorúság*. Jólét, boldogság, szerencse, gazdagság, — lehet egyesek sajátja. Az pedig, ami elkerülhetetlenül, előbb vagy utóbb mindenkinek osztályrésze: *a nyomorúság!* Nem hiába volt mindnyájunknak példaadónk a názárethi Jézus; mint ahogyan öneki, úgy minékünk is meg kell kószolnunk, vagy talán ki is kell ürítenünk a „*késérű poharat*“.

Óh ne lázadozzon emiatt a mi gyarló szívünk, szeretteim! Hiszen ismétlem: kivétel e nagy törvény alul nem adatott senki számára. Osztályrésze ez a hitetleneknek és gonoszoknak; mint a 32-ik zsoltárban olvassuk: „*Sok bánata van a gonosznak*“. És osztályrésze a hívőknek, igazaknak is; mint a 34-ik zsoltárban énekeljük: „*Az igaznak itten ó nyavalyája sokasul*“. Az igazság útjain jársz? Akadályokat gördít elődbe a hitelenség, hogy beteljesedjék rajtad az Úr szava: „*Sok háborúszágon által kell nékünk az Isten országába bemennünk!*“ (Cselek. XIV:22.) Vagy talán a bűn útaira tévedtél? Úgy osztályrészed lesz a legtökéletesebb nyomorúság, az *örök halál*...

Lássátok, szeretteim, a nyomorúság és megpróbáltatás kötelei alul nem volt megmentve Istennek „*szeretett kedves gyermeke*“, Dávid király sem! Ő hitt az Istenben. Mégis szenvedett. Király volt; s mint valami égbe nyúló százados tölgy vagy büszke hegyorom: annál jobban ki volt téve a viharoknak s villámcsapásoknak. Az ő példája egyben azt is igazolja, hogy a nagyság, elsőség, Isten előtt való kedvesség sem oltalom a nyomorúságok ellen. Nincs igazuk tehát azok-

nak, akik a nyomorúságot a szegények szomorú kiváltságának hirdetik. A nagyok osztályrésze a nagy szenvedés! Ezért kiált fel az ó-szövetségi bölcs: „*Szegénységet vagy gazdagságot ne adj nekem...*“ (Péld. XXX:8.)

És a nyomorúságok általános voltának, nagy közösségének a törvénye mellé hadd írjak előtökbe még egy másikat is: ha nyomorúságot szenvedünk, úgy az alul menekedni nincs hatalmában itt e földön senkinek! Akit az árvíz elragadott, az sem önmagát, sem vízbefúló társát meg nem tarthatja; azt csak a szilárd talajon álló mentheti meg csupán. Szeretteim, a mi szabadulásunk is nem itt van a nyomorúságok hazájában, hanem egyedül odafent az égből, a világok hatalmas teremtőjénél és megtartó Uránál; ki felette áll a mi háborúságainknak és nyomorúságainknak; kiről hitvallásunk esküszavával mondjuk: „*Én Istenem, a te neveddel szabadíts meg engem!*“ (Zsolt. LIV:3.) s aki így felel a mi kiáltó szavunkra: „*Térjetelek én hozzám, hogy megtartassatok, földnek minden határai, mert én vagyok az Isten és nincsen más!*“ (Esa. XLII:22.)

Hogy pedig ezek a „kemény beszédek“, amelyeket eddig szólottam, mennyire helyénvalók, azt beláthatja bárki, aki nyitott szemekkel jár a mostani világban; aki látja, hogy „*megnehezült az idők viharos járása felettünk*“ s a nyomorúságok terhe többé nem egyenkint, de egyszerre támad meg bennünket: országokat és népeket; amikor szól az Úr az egyik nemzetiségnek: „*Megméréttél a mérlegen és hijával találtattál*“ (Dán. V:27.); szól a másik nemzetiségnek: „*Az Úr az ő népének ereje... és az ő felkentjének megtartó erőssége*“ (Zsolt. XXVIII:8.), amikor „*sír a föld*“ (Zakar. XII:12.), — mert „*nemzet támad nemzet ellen és ország ország ellen*“. (Mát. XXIV:7.) Maga a világ Megváltója mondta e legutóbbi szavakat, — de másik szavával, ég felé emelő igéivel ugyanakkor meg is vigasztal, ami-

kor ezt mondja: „Hallanotok kell majd háborúkról és háborúk hírérol: meglássátok, hogy meg ne rémüljete, mert mindezeknek meg kell lenniök“. (Mát. XXIV: 6.)

Szeretteim! Tudom jól, hogy teljes mértékben lekötne a ti figyelmeteket az is, ha most csupán csak a mi háborúságainkról, megpróbáltatásainkról szólnék előttetek; ha mérleget próbálnék felállítani a népek csatájáról. Ám ez a mérleg az Isten kezében van... Tudom, visszhangja kelne annak is szívetekben, ha a mi nyomorúságainkat sorolgatnám... Nem, nem! El e sötét színekkel s kemény beszédekkel! Nekem az a hivatásom, hogy *evangéliomot*, azaz örömhírt hirdessek tinéktek. Ezt az evangéliomot szeretném hirdetni kiváltképen a mi gyülekezetünk kedves ifjú vendégeinek, az *újonc katonáknak*, akik ha nem is próbáltatást szenvednek még, de minden bizsonnyal életök komoly, nagy feladatai előtt állanak. Tehát nekik is, és mindnyájunknak szükségünk van a bátorítás, erősítés, vigasztalás *evangéliomára* s ez az isteni erő itt ragyog felénk, a szenvedések kohójában megédzett lelkű Dávid király szavából: „*Ez az én vigasztalásom az én nyomorúságomban, hogy a te beszéded megvigasztal engemet!*“

I.

Ü. K. T.! Csak természetes dolognak kell tekintenünk, ha a nyomorúság és vigasztalás, mint két édes jó testvér, e világon egymással karöltve jár s a mi életútainkban közvetlenül egymás mellett találkozunk velök. Hiszen aki nyomorúságot, próbáltatást szenved, amaz Istenadta joga az, hogy keressen magának vigasztalást.

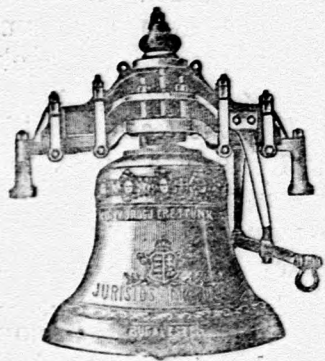
Elméletben oly megnyugtatólag hangzanak e szavak... Csak az a kár, hogy a gyakorlat,

a valóság kissé mást mutat! Egyik ember (sőt így is mondhatnám: a legtöbb ember) a maga nyomorúsága közben a *tehi pohárban* keres vigasztalást. Igen sok szenvedőt a részvét, a *szánakozás siránkozó szava* enyhít csupán. A zsigori természetű, ha nyomorúság éri: a *földi javak gyűjtésében*, — a nagyravágyó a *hízelgők dicséretében* keres magának ideig való, hiába-
való vigasztalást.

De nézzétek! a testiség rabszolgái után ott jő az igaz keresztyén s égre mutatva szól: „*Ez az én vigasztalásom az én nyomorúságomban, hogy a te beszéded megvigasztal engem!*“ Szeretteim, nem érzitek-e ki e szavak mélységéből, hogy *vallástétel* ez a szó, melynek kiejtésekora a gyarló földi ember lelke tükörében örökkévaló világosság ragyog vissza!? Nem érzitek-e, minő bátor öntudat sugárzik e szavakból felénk: „*Ez az én vigasztalásom az én nyomorúságomban!*“

Gyakran látjuk, hogy egy-egy vágyakozó lélek megjelenik az Isten házában, hol az evangéliom hallatára szíve feldobog, lelke még a nyomorúságok között is megvigasztalódik; véletlenül megtalálja éppen azt a szót, mely az ő lelke sébére gyógyulás. Oh ez is áldott jó dolog, ha véletlenül ilyesmi megtörténik... Ám az igaz keresztyén *mindenkor biztos öntudattal* lép az Isten igéjének ama forrásához, melyből az életnek s vigasztalásnak vize meg nem apad soha!

A felvett szent leckének a legelső szava: „*Ez az én vigasztalásom...*“ egyszersmint azt is kifejezi, hogy a vigasztalás az Isten igéjében nem valami távoli vagy nehezen hozzáférhető, sőt ellenkezőleg, a lehető legközelebbi közvetlen dolog. Hogy példamat a világ Megváltójáról vegyem: Izráel számára a Messiás személye csak vágyva-vágyott, távol eljövendő volt; mint ahogyan az ó-szövetségi próféta mondotta: „*Látom őt, de nem most; nézem őt, de nem közel!*“ (IV. Móz.

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztel lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgetteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségve-
**** téssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. ****
Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

XXIV:17.) Ezzel szemben a Messiás személye a mi számunkra immár testet öltött valóság, boldogító bizonyosság; mint ahogyan az új-szövetség próféta-lelkű evangélistája, János mondja: „Az Ige testté lett és lakozott miközöttünk”. (Ján. ev. I:14.)

Még erre is hadd hívjam fel figyelmeteket, — kiváltképen gyülekezetünk kedves ifjú vendégeinek a figyelmét, kiknek nagy, sőt nehéz feladataik közben az imádság megtartó erejére oly sokszor szükségök lesz: — hogy a felvett szent lecke szavai *kiválóan imádságba illő szavak!* Lássátok, Dávid király nem csupán ridegen elbeszéli, hanem imádságba foglalva tárja elénk lelkének eme nagy tapasztalatát: „*Ez az én vigasztalásom az én nyomorúságomban, hogy a te beszéded megvigasztal engem!*” Szeretteim, már maga ez az előadási forma *fél vigasztalás* a mi számunkra! A drága gyöngyöt az út porában talán fel sem ismernők; királyi koronába foglalva pedig megcsodáljuk, gyönyörködünk benne! Ha a felvett szent lecke szavait valaki egy zavargó nagy tömegben ejtené ki mellettünk: talán meg se figyelnek s méltóképen bizonyára nem értékelnek. De így, amikor azt látjuk, hogy egy imádkozó nagy király zengi e szavakat s örökíti meg legszebb zsoltáros-imájában (méltán mondhatjuk, hogy a zsoltárok koronájában!) így lehetetlen, hogy szíven ne találjon ez a szó minket is!

Lehetetlen, hogy szívünkben s ajkunkon e drága szent igékkel oda ne borúljunk mi is az Úr oltára elé, ama sok háborúságot és nyomorúságot látott nagy királlyal, hogy elsírjuk mi is aggodalmainkat, elpanaszoljuk veszteségeinket, elimádkozzuk reménységeinket! Borúljunk le, mert a mi siralmunk és aggodalmunk szavát e világ, a hozzánk hasonló gyarló emberek megkészsereznek, talán megtízszereznek; reménységeinket kigúnyolnak... Onnan felülről pedig,

ama mérhetetlen tiszta magasságból szózat zendül imádságunk szavára: „*Hívj segítségül engem a nyomorúság idején, én megszabadítottalak léged és te dicsőítesz engem!*” (Zsolt. L:15.) Ímé szeretteim, így válik valóra a mi tulajdon életünk folyásában a szent lecke igazsága, próféciaja: „*Ez az én vigasztalásom az én nyomorúságomban, hogy a te beszéded megvigasztal engem!*”

II.

Ü. K. T.! Amint láthattuk tehát, Dávid király a maga nyomorúságai közben megtalálta az egyellenegy helyes és biztos vigasztalást: „*A te beszéded (úgymond) megvigasztal engem.*” Ez a mi vigasztalásunk is. És ez a vigasztalás kettősnek nevezhető. Elsőben is *külső*, mert kívülről, helyesebben onnan felülről származik. Másodszor pedig *belső*, mert a maga munkáját csak úgy végezheti el, ha a mi lelkünkbe eljut s eredményeit ott eléri. Ezt a kettős vigasztalást tehát megdicsőíti számunkra annak isteni eredete s a mi szívünkben is az örökkévaló Istennel való, élő és közvetlen összeköttetése.

Boldog az az ember, még a nyomorúság megvetett állapotában is, ha reá Isten kegyelmének és vigasztalásának szelid napja süt. Százszorta boldogabb annál, aki látszólag jólétnek örvend, de az Istentől elhagyatott...

Bizonyára láttátok már ti azt szeretteim, — kiváltképen láthatták a mi kedves ifjú vendégeink, kik javarészt a mezei munkából jöttek a katonasorba, — hogy a vincellér tavasszal minő munkát végez a szőlőtökén? Látszólag minden díszlettől megfosztja azt; annyira, hogy még az az árván maradt töke is könnyekre fakad, mintha csak érző szíve volna. Úgy néz ki ilyenkor az a szőlőtöke, mint valami élettelen fadarab. Ám a tökének, éppen úgy, mint a nyomorúságot szenvedő

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

embernek: külső és belső vigasztalásai vannak. Onnan felülről drága napsugár, majd idején való harmat száll reá. Ide alant önmagában tápláló gyökerei vannak s ez a kettős erő, kettős munka, *kettős vigasztalás*: új, termékeny ágakat varázsol az elhagyott tőkére s annak növekedését, majd gyümölcsözését oly példaszerűvé teszi a mi szemünk előtt, hogy még a világ Megváltója is éppen erről vette az ő legszebb hasonlatait. Emlékeztek-e szavára, amikor így szól: „*Én vagyok az igazi szőlő és az én Atyám aszölműves*“. (Ján. ev. XV:1.) „*Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők; aki énbennem marad én pedig őbenne, az terem sok gyümölcsöt; mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek!*“ (Ján. ev. XV. 5.)

Íme lássátok szerettem, amit most idéztem előttem, ez is Istennek ígéje, vigasztalása, mely a Jézus ajkáról hangzik felénk. Óh mily drága vigasztalás ez! a legnagyobb, amire ember itt e földön számot tarthat; ez az a vigasztalás, hogy a nyomorúság egyenesen Istenhez vezet, — sőt Istenünkkel közvetlen élő összeköttetésbe hoz, — amaz igazi szőlőtő: a mi Urunk a Jézus Krisztus által . . .

Óh mily sokan, egyenesen a nyomorúságnak köszönhetik ezt az összeköttetést, — s ebből következőleg azt az *öntudatot*, hogy ők *Isten gyermekei*, — amelyre pedig a jólét, békeség és boldogság napjaiban talán soha el nem jutottak volna . . . Mily sokan csak most, a próbáltatás napjaiban tanulnak meg szívök teljességéből imádkozni!

Igen, igen. Isten gyermekei vagyunk mi mind: erről a nagy igazságról, most e nehéz időkben semmiképen el ne felejtkezzünk. Sőt értsük meg jól azt is, hogy a nyomorúság, a próbáltatás, életünk nagy nehéz feladatai, nem csupán arra tanítanak meg minket, hogy tudjunk imádkozni:

de megtanítanak arra is, hogy az onnan felülről imánkra érkező választ megértsük s megbecsüljük: *a te beszéded Uram megvigasztal minket!* . . .

*

Ö. K. T.! A vigasztalás evangéliumát óhajtottam hirdetni közöttetek ebben az istentiszteleti órában. Lehet, hogy sokan azt szerették volna, ha azt mondom: nincs többé nyomorúság! . . . Ez hitető beszéd lett volna! Ellenben azt bátran s szilárd lélekkel állítom, hogy *nincs nyomorúság vigasztalás nélkül!*

Ne várjatok rózsát tövis nélkül. Ne gondoljátok az életet sem nyomorúság nélkül. Emlékezzetek a költő szavára:

„Fájdalom a boldogságnak
Egyik alkatrésze“.

(Arany.)

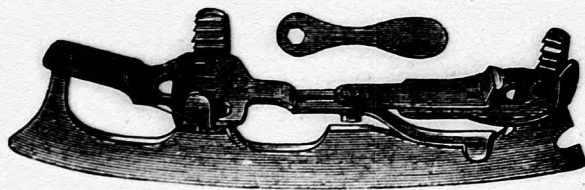
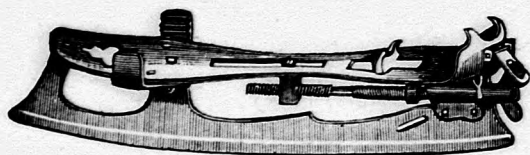
A nyomorúság csak akkor alázna meg, a háborúság és megpróbáltatás csak akkor semmisíthetne meg, ha imádkozó két kezünket s szívünket égre nem tudnók emelni, s onnan felülről meg nem hallanók a tökéletes vigasztalás ígértét, bizonyos zálogát: *Ez az én vigasztalásom a nyomorúságban a ti számotokra, hogy az én beszéded megvigasztal titeket*, ezt mondja az Úr! Úgy legyen, úgy legyen! Ámen.

Debrecen, (Spurgeon után.)

Uray Sándor,
ref. lelkész.

Új év, új élet.

A világháború új korszakot kezd az emberiség történetében, új, sohasem sejtett alakulatokba kényszeríti bele az életet és meglepő világításba helyezi a földi dolgokat. Megpróbálja a barátsá-

Korcsolyázók figyelmébe!

Ajánlom jól berendezett korcsolya raktáramat, ahol a legkülönfélébb korcsolyafajok készleten vannak, s az előre haladt idény miatt leszállított árban árusítatnak.

TÓTH GYULA

vaskereskedése Debrecenben, a városháza sarkán.
Telefon 29. szám.

gokat s megváltoztatja a régi rokon- és ellen-szenveket.

Most látjuk már, hogy hova vitt bennünket a 48-ban átmásolt franciáskodás s az azóta Magyarországon fellobogott francia rokonszeny s az anglomania.

Most látjuk már a maga valóságában, hogy mik voltunk mi az Angliának, mely 49 óta állandóan foglalkozik velünk a skót misszióval, a biblia árúsítással, az angol kultúra szellem, ízlés- és rokonszeny terjesztésével. Ezeknek a keresztyén jellegű vállalkozásoknak elsősorban politikai céljok is volt; bennünket a Britt-birodalom érdekköréhez hozzákötni s a halleluják, a szentegyletesdik, az alapítványok, a traktátusok, az álkegyességnek és az igazi kegyességnek dolgai mind azt a kielégíthetetlen önzést s britt-birodalmi célt szolgálták és takargatták, amellyel Anglia az egész világot éjszaktól-délig, kelettől-nyugotig hatalma alá vetette.

Nem gyűlölködünk most sem az angolokkal, különösen nem azokkal, akik itt köztünk, a magyar földön, nagy buzgósággal, de jórészt öntudatlanul az angol törekvések képviselői s ennek a lelketlen uralmi vállalkozásnak akaratok ellenére expositurái valának. Még azt is megengedjük, hogy azok a férfiak, akiket mi buzgó vallásos, művelt, emberszerető lelkeknek ismertünk meg s mint ilyeneket tisztelni is megtanultunk, maguk sem tudták azt, hogy az ő tulajdonképeni szerepök Budapesten, a prot. világban teljesen összeesik a vadnépekhez küldött angol térítő, kalandorok, kereskedők feladatával. Nem tudták magok sem, hogy az ő küldetésök a kémek, előőrsek, a puhatólok, az előkészítők küldetése volt. Ők azt hitték, tán ma is azt hiszik, hogy egy magasabb keresztyéni és emberi élet megvalósításán fáradoztak. És méginkább azt hitték és hihették a mi tulajdon embereink, akiket az angol-skót kegyesség, barátkozás, kétszínűség teljesen megejtett, akik itt mindent angol mintára szerettek volna szabni s akik ma szemüket dörzsölve néznek a fenyegető, a magyarságot gyűlölő, átkozó s az országot is feldarabolni kész Albion felé, az angol világ és önzés igazi ábrázata felé s nem tudják magunkat kiismerni.

Rémeljük, hogy valahára lehullott a hályog szemükről s immár tiszta színben látják, mind az angol kegyességet, mind az angol világ politika céljait. És tisztában látják velök együtt a mi Angliát járó főuraink, lócsiszáraink és az angol bútor, ízlés, ruha, nyelv, otthon után rajongó intellectueljeink és világjáróink is. Kicsiny nemzet vagyunk, kevés számunk még nem gátolt

meg abban, hogy világpolgárokká lenni ne kívánkozzunk. Ez a világpolgárság pedig egyet jelentett az angolná válással.

A gazdagabb családok Angliába küldték leányaikat, ott vettünk mi is mintát papjaink számára, kocsiskodni ott tanultak meg főuraink, labdajátékokat onnan hoztak sportférfiaink és közéletünk vezéralakjai is ott szereztek magoknak baráti összeköttetéseket. Vegyük ehhez az Amerikába kivándorló sok százezreket s a hozánk visszatérő kevés ezreket, az angolokká lett milliókat s megérthetjük, hogy a néppel együtt teljesen Anglia behatása alá és büvkörébe kerültünk és egyéenként, családonként lassan-lassan angolokká, amerikaiakká készültünk át változni. Németté nem tudott bennünket tenni az erőszak, ellenkezőleg a nyomás alatt még megnövekedtünk. A magyar-angol barátkozás pedig jóformán kivetkőztetett egyéniségünkből s készült beolvasztani Amerika útján bennünket.

Most egy csapással megszűnt ez a befolyás, megszűnt a varázs. Most mindnyájan tisztán láthatjuk, hogy mi a gazdag, világuralmon lévő, az egész világot pénzével, eszével leigázó Angolországgal nem tarthatunk. Nekünk bármilyen nehezen esik, erőszakosan is el kell tépni magunkat ettől a nem nekünk való és minket veszedelemmel fenyegető világtól. Nekünk teljes szívvel és lélekkel a németekhez kell csatlakoznunk, kikkel sorsunk összeforrt s akikkel való összeköttetésünk nem jár a beolvadás veszedelmével, sőt ellenkezőleg, megerősít magyar voltunkban és egyedül biztosíthatja állami fentmaradásunkat.

Mi nem is voltunk eredetileg német-ellenesek. Arnulfot a mi őseink segítették a szlávok ellen s ez volt első nevesebb szereplésük Európa nyugotán. Az osztrák centralismus és katholizálás gyűlöltette meg velünk a németet, amelytől azonban a burkusokat, a nagy németeket mindig külön választottuk. Újabban a hazai szászok voltak okai a kölesönös animozitásnak, akik a Leopoldinum óta nem akarták megérteni a magyar állami érdekeket és talán a mi részünkről az ő régi kulturájukat meg nem értő szolgabírói uralom. A szászok talán mégis a hibásabbak, mert ahelyett, hogy mint jó magyar érzelmű, bár német nyelvű és vérű állampolgárok a német rokonszenynek és kulturának előharcosai lettek volna itt közöttünk, minden alkalmat felhasználtak a külön szakadásra, a külön privilégiumok védelmezésére és a németiségükkel való oktalan kérdésre s a velünk magyarokkal való tüntető szembehelyezkedésre. A nem politizáló dolgos polgárok azonban ott is, nálunk is megértették,

hogy itt ez országban a németnek kell lenni a legsovénőbb magyarnak s mi magyarok is megértjük immár, hogy Európában a magyarnak kell lenni a leglelkesebb német barátának.

Fabricius nevű gyáros évekkal ezelőtt Debrecenbe hozta gimnázista fiát, aki a szász gimnáziumba a magyar nyelv tanára miatt nem tudott megtanulni magyarul. (Szakasztott ez volt az eset itt a mi német tanárainkkal. Legjobb lett volna őket kicserélni.)

A gyáros elmondta, hogy ő réztárgyakat szállít Budapestre, hídalkatrészeket a megyéknek. Üzletköre magyar s szeretné, ha fia magyarul megtanulnának. Viszont tény, hogy mi debreceniek és többi magyarok a Szepességre küldtük vagy szászföldre fiainkat cserébe, vagy másként, hogy németül megtanuljanak. Ha a politikusok nem zavarnak, a szászok régen megtanultak volna magyarul s ha módunkban lett volna, mi még jobban tudnánk németül.

Csak külsőségeken múlt, hogy a felsőbb köröktől, hivatalnokoktól és tudósainktól eltekintve csak kereskedőink, iparosaink beszélnek a németet, de ők sem az iskolákban tanulták azt, hanem a gyakorlatból, nem muszájból, hanem önként.

Ime, ez lesz útja ezután a kölcsönös érintkezésnek és a német magyar nyelv tanulásnak. Ez lesz Magyarország is Németország, különösebben a német egyetemek és Debrecen között.

Azért rendkívül fontosnak ítéljük azt a kezdeményezést, melyre az első lépés nagy német kitűnőségek budapesti szereplésében határozódik s melyer a kölcsönös megismerkedések, a világháború népmozgalmi, a szövetséges államok hadvezéréinek, államférfiainak, diplomatáinak hivatalos barátkozásai, látogatásai mellett, a német és magyar társadalom kitűnőségei között levélben és személyes látogatásokban itt-ott, különösebben Debrecenben jelentkezik a sokatigéző folytatás.

Ha megismerjük egymást, közelebb jövünk egymáshoz s ha a magyar katonák a harcmezőn mindenütt vitézeknek és megbízhatóknak mutatkoztak s ha mint ilyenek csodás módon megnyerték a németek rokonszenvét: bízunk magunkhoz mi többiek is annyit, hogy a barátságos, polgári érintkezés során ezt a rokonszenvet mi sem fogjuk elrontani, sőt talán tovább növelhetjük is majd valamivel. Vilmos császár kezdeményezésére Amerika és Németország kicserélték tudósaikat. Ezt kell tenni itt is. Mint régen Wittenberghen, a német egyetemi városokban magyarokat és internátusokat fogunk fentartani német tanuló fiaink s leányaink számára s a németek, iparosok, államférfiak Debrecenbe

is eljöttek magyarul megtanulni, velünk megismerkedni.

Minket magyarokat az angolok azzal nyertek meg, hogy a veszteség után bújdosó hőseink iránt rokonszenvet mutattak, hogy velünk barátságosan foglalkoztak, hogy a vallás révén lelkünkhez is hozzáfértek. S mi viszont szolgáltunk nekik azzal, hogy az angol alkotmányt, parlamentárizmust mindenek fölé emeltük, hogy angol gépeket, divatot importáltunk s magunk is angol mintára kezdtünk berendezkedni. A László Fülöp esete csak elszigetelt jelenségnek látszik, pedig ez a folyamat Amerikában sok százezer magyar emberrel megtörtént és lélekben itt is sokan angolokabbá, képmutatóbbakká és szemforgatóbbakká váltak az angoloknál is.

Ideje, hogy helyzetünk tudatára jöjjünk. Az angol barátság és angломánia nem nekünk való. Minket helyzetünk a németekkel való szövetségére utal. Tisztelettel búcsút mondunk azért a világ urának; nem tagadjuk meg angol barátainkat sem, ha vannak, még az angol nyelvet se felejtjük el, de egyébként mind vallásilag, mind kereskedelmi, mind baráti- és tudományos összeköttetések tekintetében elszakítjuk magunkat tőlük s mindent elkövetünk arra nézve is, hogy fiainknak ne kelljen többé Amerikába kivándorolniok. Ellenben szívvel és lélekkel csatlakozunk a németekhez, akikkel nemcsak létérdekük s e világharc esélyei fűznek össze, de akikkel most már közös élményeink is vannak, akikhez szíveink is közelebb jutottak. Diadalmas csaták emlékei, nehéz napok borzalma, közös gyász, közös reménykedések hoztak együvé, magyar-német barátkozás jegyében indul a láthatáron bontakozó büszke jövő: új év, új élet.

dr. Ferenczy Gyula.

A vallásoktatásról.

írta: Szabó Lajos, szalacsi református tanító.

(Vége.)

A keresztyén vallás felséges tanokkal emeli a fejlődést. Minden tanítása egy-egy letörhetetlen acél fegyver a nép lelkében s ajakán nyomorának, letaposottságának enyhítésére, legyőzésére a büszke, a munkásokat semmibevevő kapitálistákkal szemben.

A mai gazdasági viszonyaink között, melyekben csakugyan a legeslegutolsó helyen áll a munkás, a világfejlődés hajtó ereje, ki vágyva-vágyik a győzelemre, a tökéletes társadalmi egyenlőségre, kellene-e egy jobb, szebb, tökéletesebb jövővel való eleven vigasztalásra erőteljesebb, biztatóbb igék: „Utolsó lesznek elsőkké!”

vagy „Eljő az idő, midőn egy akol és egy pásztor leend!”?

A világi tudomány értékét túlbecsülik a vallás helyett a felekezetet, illetőleg a felekezetek egynemely fogyatkozását látják és a vallást kívánják félretenni. Tévednek!

A vallásban, mint minden szellemi irányzatban a lényegét, a gyökeret vizsgáljuk és annak értékét igyekezzünk felfogni, méltatni! Ne lássuk csak a külső formát, csak a keretet, csak a fejlődő történelmi idők által kifaragott történelmi alkotást! Lássuk az anyagot és annak a minőségét.

A hit: a vallás nem felekezet. A felekezet csak ruha. Egyik díszesebb, a másik egyszerűbb. Az egyik a lefinomabb háló; finomságáig kidolgozott, épen azért hajlékony, de könnyen szakadozó; a másik kevésbé átszőtt, egyenesebb és merevebb vonalából, szálakból épült, de szilárdabb, viharállóbb, maradandóbb.

Mondom, nem ez: a ruha a fő. Fő a lélek, a lényeg!

Ez pedig állandó, örök, melynek azonban bizonyos ruhára is szüksége van. Minden benső erő formában jelentkeznek. Bár a ruha választásában is vigyázóknak kell lennünk.

De jól vigyázzunk. Az embert nem a ruha teszi, de ami a ruha alatt a lélekben él.

A vallás ruhája hát a felekezet, de lelke a hit, a remény Krisztus által az Isten felé.

A hit pedig lelkünk virága, a lelkünk szárnya. Virága, mely illatát, díszét, pompáját adja meg. Szárnya, mely felemeli a porvilágból és repíti messze-messze tisztább tájakra ég felé.

És e virág bimbóját törnétek le a gyermekben, e virágtól tagadnátok meg a nevelő lélek éltető melegét? E szárnyakat metszegetnétek el, hogy a porba vergődjön és a porba fúladjanak a jövő korok minden gyermeki lelke?

Ne higgyétek, hogy a Kant-Laplace elmélet által megkonstruált világegyetem végtelensége átléphetetlen korlátokat emel a lélek erői elé! Az emberi lélek építi körül határokkal az anyagi, bolygó világot, hogy e határokat merész szárnyakkal átrepülve túlszárnyalja, aztán keressen. kutasson egy minden anyagba öntött erőnél halmasabbat, állandóbbat, szebbet, jobbat, bölsebbet. És ki más volna a kerészt, kutatótt hatalom, állandóság, szépség, jóság, bölcsesség, ki más volna: mint hitünk, reményünk, szeretetünk örök kösziklője, egekbe érő köszála: Isten?

De miért engedjük az emberiség lelkét bizonytalan útra önön erejüket emészteni, hiába pazarolni, mikor az egyetlen út e köszál felé a Krisztus? Krisztus szavát nem halljátok: „Engedjétek hozzám a kisdéket!”

Vezessétek el a kicsinyeket a Krisztushoz, hogy

egyenes úton járjanak az örök jóságot, hatalmat kereső sejtelveikkel!

Hiába magyarázod az anyag nagyságát, állandóságát, mindenütt megtalálható jelenvalóságát, erejét, folytonos rezgését: magyarázatod hiányos lesz, a lélek több kielégítőbb, megnyugtatóbb után vágyódik. Amilyen állandó, amilyen erőteljes és változó magyarázatod szerint az anyag és a benne élő energia: oly állandó, erőteljes és változatos lesz a lélek repkedő vergődése, nyughatatlansága egyetlen gondolat nyomása alatt: „Ki teremtette azt az elpusztíthatatlan, örökké változó, mozgó erőt?”

Ha most már a lélekbe a békét beakarod lopni egy szóval, csak a világ végokát említsd fel előtte: „Isten!” Egy szó, melynek fogalmára kezd a lelked pihenni, nyugodni, hinni, remélni, szeretni. Egy szó, mely éltet.

És ezt vennéd ki a gyermek szájából? Ezt törölnéd ki a szívéből?

Nem éreznéd-e a bünt, a rablást, a gyilkolást, mit épen ezáltal végeznél az ártatlanság gyermektemplomában?

Hidd el balgatag ember, ki ma merényletet akarsz elkövetni a vallás eldobásával: akkor kezd a gyermek boldog lenni, mikor imádkozni tanul a Krisztus nevébe; addig boldog, míg imádkozni el nem felejtkezik, de mi-helyt elapad az ajkán az ima, felborul lelkének egyensúlya és a halál karjai közé rohan.

A vallástaniásra azonban legfőbb megjegyezni valóm, hogy nem pusztá szavakkal tanítsunk, de életet. Élettel legyünk legfőbb magyarázó a Krisztusnak!

Igaz, hogy ez nehéz, nagy feladat. De hát a könnyebb végét keressük-e mi a kötelességnek, a hivatásnak?

Akkor csakugyan jobb volna a Krisztusról hallgatni a kicsinyek között és neki bocsátani őket sejtő, kutató lelkükkel a nagy bujdosásnak. Hiszen ha predikáljuk a Krisztust és mi ellene harcolunk, csak arra tanítjuk meg gyermekeinket is. Kár volna az eszményképet megrajzolni az iskolában csupán azért, hogy az iskolán kívül legyen mit szabadon megtépni, megszagatni.

De vajjon volnánk-e méltók a mi szép, nagy, nemes hivatásunkra, ha mi csak szóval tudnánk nevelni, de élettel nem? Ha mi csak magyarázni, ismertetni tudnánk a Krisztust: a hitet, a reményt, a szeretetet: szóval a vallást, de követni gyengéknek bizonyulnánk?

Mind e nélkül pedig izetlen, száraz eledel volna minden ismeretnyújtásunk a lélek számára.

A mai véres háború mindennél erősebb, kézzelfoghatóbb bizonyossága annak, hogy az általános emberi erkölestán tökéletes eszmény nélkül rideg, száraz, megemészhetetlen tápláléka a léleknek és csak pusztá ismeret erköles nélkül. Franciaország közoktatásának némi újítása, e hangzatos modern szellemhez alkalmazott tanterve csábította mostanában a lelkünket a felekezeti-

len népoktatás felé, annyival is inkább, mivel a sok tekintetben elfogult felekezetieskedést megelégteltük már. Szóval a ruháért a felekezetiért kiakartuk dobni a nevelésből a lényegét: a Krisztust, a vallást.

De mi volt az eredménye a francia erkölcstan tanításának? Vessünk csak rövid pillantást a francia harcra! Lássuk meg a francia fegyverekből kirepült dum-dum golyókat, keressük fel a kultura védelmében elesett hőseink megcsonkított testeit, kérdezzük meg a kínzások ölé fájdalmaitól kiszzenvedett véreink szellemét, de mindenek előtt vizsgáljuk meg a franciák pogány ellenszenvtől izzó harci kedvét és megkapjuk a félremagyarázhatatlan felvilágosítást! Kidobták a Krisztust nevelésük rendszeréből, (ne keressük hitöket, reményüket); lássuk meg, a szeretet mennyire elsorvadt a lelkükben! Elűzték az Istent a lelkükből, de vérmes világi reményeikben csalódva vagy mindannyian földönfutó, öngyilkos páriák lesznek, vagy az elűzött eszményt és hitet ismét visszasírják.

Velük szemben a magyar és a német nép vallásos kedélyű uralkodóinak, vezetőinek, fiainak türelme, s ez időkhöz simuló hite, reménye, lelkiereje, s testvéri munkás szeretete a vallás diadalát hirdeti.

A hitnek, a vallásnak, a krisztusi eszménynek úgy az egyesek, mint a nemzetek életében le kell aratniok dicsőséges, fenséges diadalaikat.

Ezek nélkül a nevelés üres idomítás. Az általános erkölcstan pusztá kép, szócséplés.

Beszéljen a nagyvilág bármit is a vallástanításról, mi, akiknek kezébe van letéve a nemzedékek erkölce és lelki egyensúlya, álljunk meg szilárdan a mi Krisztusunk mellett és tápláljuk gyermekeinket az ő tudományával s az útjain vele együtt járjunk és kezünkön tartuk a mieinket!

Adjunk annyit a Krisztus lelkéből a mieinknek, hogy felnövének, ne csak a legszorosabb társadalmi körüket tölthessék meg a tőlünk nyert valláserkölcési tisztasággal, de lelkünk fénye és melege átragyogjon és átsugározzék népek, nemzetek otthonainak határain és csábítsa az emberiség legtávolabbi országainak népeit, nemzeteit utánuk, előre, előre ama boldogabb korszak felé, melyben elül az ellenszenv, a hatalmi vágy, leomlanak a válaszfalak és amelyben egy akol és egy pástor leend: a testvéresült emberiség és feje a Krisztus.

A garbólczi zugba.

Hogy most év múltával szedegettem rendbefejele a mi félhivatalosunkat, hogy ha már a bekötésére nem futja is most a rézköltség, legalább majd rendbe legyen: még egyszer átfutottam azok tartalmát s egyik-másik cikkre annak idejében odapingált jegyzeteimet. Ezekből egy pár az én kedves garbólczi kollegámat illeti, kinek abban a bizonyos garbólczi zugban született philosophico-

humorisztikus és cōmico-eucharisztikus epistolái engem is megragadtak. Tetszenek, mert ismerősök az adomái; tetszenek, mert átélésen alapulnak helyzetei; tetszik viziszonya; tetszenek, mert reflexiókra adnak okot ötletei. Az imádságai is tetszenek, de azok a költemények, amelyekről gondolatait vette, még jobban tetszenek. Ilyenek lehettek az ősi Boncok és Kálmánok hajnali verses üdvözletei és rigmusai. Mindazonáltal úgy tekintem az ilyen mozaik más produkciókat, mint azokat a művészi fugákat és praeludiumokat, melyeket egyik zseniális kántorunk (ott lent egy nagy alföldi eklézsiában) csalt néha-néha ki az orgonából. Ha kérdeztük tőle, honnan vette ezeket; rendesen azt felelte: sehonnan se. Csak úgy eszembe jutott egyik-másik már játszott darabból. Sokszor egyik a másik után eszembe jut s abból a kiválóbb, nekem tetsző részletet leorgonázom s közbe-közbe egy-egy akkor született futammal összekötöm. Tódás, fódás biz ez csak, de nem a mások gyönyörködtetésére, a magam kedvéért teszem. (No de azért azokat a beszédeket és imákat is majd elvárjuk egy csokorban is, hiszen jószívű ember ám Nánássy ott Bányán, aki Soltészéknak valóságos „Keczer“-e lett.)

Azonban én azoknak a leveleknek, qua epistoláknak a marginális megjegyzéseit ígértem közölni.

No hát kezdem. Nem kívánom, hogy kedves kollegámnak a beszédei, imádságai annak a váltómunkának a megjelenésére várjanak, amit Varga Gyula öméltóságának adott volt Berzeviczy ömagyméltósága. Azt hiszem, hogy ha Varga Gyulába annyi költői véna van, mint amennyit eddig verseiben megmutatott, nem fog beállani foltozó fusernek, hogy oda szabjon takot, ahova nem kell. Hanem ír inkább egy megfelelőt. De belefirkálni a Hymnusha!?

Mondok egy kis epizódot. Volt egy 1695. évből való művészi kelyhünk, melyet egy fényes multú, elpusztult egyház akkori hívei hoztak ide magukkal. Mint ereklyét tartogattuk.

Egyszer egyik fiatal, jó rajzoló s véső tanítónk ajánlotta, hogy ő bele fogja vézni, hogy ez már a mi eklézsiánké lett.

— Barátom uram! — mondám neki, — csináltasson maga újat s abba nem bánom, akárminő dedicatiót véset, de a reliquiát elrontani nem fogom engedni.

De nem hiszem, hogy az a Deutero-Hymnus valaha megszülessen. Mert, tudja Isten, azt a castáliai forrást elegyíteni kellene egy kis hyperlojalitással is. Bizony az a Hymnus sokszor a Mára vizeire emlékeztet, de megédesíti az érte hullott honfi-vér. A magyar nép imádságos lelkének, éneklő buzgóságának hazafias essenciája az; ne keverjük azt semmivel, úgy hadd oltsa annál a magyar nép psychéje nemes szomját.

A magyar dalos lélek, ha szükségét érzi, majd megteremti önmaga azt a dalt vagy Hymnust, úgy, amint szükségét érzi. Ott van már jó öreg királyunk

anélkül is a néplélek szülte nótákban. De bármiként essék is a dolog sorja, én úgy hiszem, kedves kollegám, hogy az az új strófa az április 11-iki ünnep sorsára jutna, bárhogy igyekeznők népszerűsíteni. Mit is mond Vörösmarty? „A legelső magyar ember a király“. Hiszen ha éneklünk, imádkozunk, hogy Isten áldd meg a magyart, akkor a szeretett királyt is belefoglaljuk abba s a Vörösmarty, de meg **most különösen mindnyájunk** qualificálása szerint **első sorban**, mert hát hogy a magyar király is magyar volna talán. Ez hát mind rendben volna, de minek akad fent a megfélemlésen Garbólczi, aki maga is fejel?

Lám, már kikezdi az erdélyieket is. Hiba, galiba. Az erdélyiek magasabban állanak a magyarságban, mint mi. Ők már valóságos túlfejlődött magyarok. Amijök volt, azt elköltötték. Amijök nincs, azt megadjuk mi nekik. Magyarságukkal, régi érdemeikkel a köz-eltartásra régen rászolgáltak. A köz-eltartást ők immár nem mint küzdő és vitézkedő, hanem vitézlett és harmónikusan élő emberek, élvezni is akarják. Ez élvezetet a háború pedig megkeseríti. Hát nem zavarja Garbólczi is a bum, bum? Vagy igen. Annyira ellágyítja, mint a rozsliszt a búzakenyeret. (Lásd az utolsó levelét.) De nem bántom Garbólczi, ellenkezőleg tiszteltetem és kérem, hogy ajazzon fel vidámabb hírokat. Most Aranytól mi ezt idézzük: „Óh jer, mulattass engemet“. Engemet, másokat, a népet, mert napról-napra nehezebb s vígasztalhatatlanabb a helyzetünk. Már kalácsot se szabad sütni, a rekeszt se fonják többé kolbászból, mivé leszünk? Azért elő csak azt a kalamárist s bele azt a Szatmáron vevődött Lóvi-féle tintát.

Az a tinta, az a tinta, miért nem vevődött meg hamarabb? Ami a megrovási kalandban részesült néhai tudós és tiszteletes Fodor János elődünket illeti, hát tisztelettel jelzem, hogy volt ám élni való esze, több, mint a palóc legénynek. Mert ő jól tudta, hogy a kőlyi, meg a jankai hegyek terméséből, meg a kályhában tavalyról hátramaradt koromból lehet ám tintát fábrikálni. De ő, úgy látom, a tintát megitta, a kalamárist már csak ránk, késő utódokra hagyta fogyasztás végett.

Huj, huj! Ezt a megmaradt kalamárist mért nem csapta oda jobban annak a szerencsétlen, rendezetlen vallási viszonyok közt tengődő riporternek a fejéhez, hátha ő visszahajította volna esérébe azt a Conversations-Lexicont, amelyből ezt a „Huj-huj“ riportot életre, illetve felszínre marva: e felfedezés és riport feletti örömeiben: leborult önnön nagysága előtt.

„Nem-e“ jó lett volna és hozzá „kiadós“?!

Egyéb, holmi marginális allotriákkal nem akarván untatni, sok-sok *tintát*, még több előfizetőt (kiknek phalanxához íme comperealok) s az elmúltnál jobb esztendőt kíván kedves kollegámnak oda a garbólczi zugba:

915 1/7,

Bükkalji.

KÜLÖNFÉLÉK.

Népfölkelő.

*Népfölkelők ebédre gyűlnek
Épött, ahol a Szinva zúg.
Forró sálcák hamar kihűlnek;
Hideg kőfal az asztaluk.
Amint illik sorjába állnak,
Mohón eszik a jó levest.
— Csak a felső parancsra várnak,
Indulni kell, ha jó az est!*

*A száz főnyi öreg legénység
Jó kedvűen míg így eszik:
Sápadt arccal jön a szegénység
S tányérjüket előveszik.
Jól sejtik ők, ha ide jönnek
Kijár nekik egy-két falat.
Az élet is százszorosa könnyebb,
Ha volna sok ilyen csapat!*

*És csakugyan szemem láttára
Jgy szól nem egy: Jer közelébb
Isten adja szegény árvája!
S odaadja a leves felét.
Felét szeli el a kenyérnek.
— De hát neki jobban esik,
Ha adhat a koldus szegénynek,
Ha árva egy sem éhezik!*

*Judom, tudom szíved mi bántja
Népfölkelő öreg vitez!
Eszedbe jut a sok, sok árva,
Ha elsodor a szörnyű vész.
Eszedbe jut, búcsúzva tőle,
Ha elmarad hű hitvesed...
De — menni kell a harcmezőre —
Jelszód, ha lesz mindig: előre!
Oit is megóv jó Istened!*

Szuhay Benedek.

— **Dr. Baltázár Dezső Szatmáron.** Szatmár Szabolccsal a birtokos nemesség hazája. Itt vannak a vérbeli nemes helységek és itt uralkodnak ősi birtokaikon az igazi kiskirályok. Az az, hogy jobb szerint már a megye első városába (majd azt mondtam szék- és fővárosába, de hát az még a XX. században is folyvást a Károlyiak fészke és uradalmi városa), Szatmárra tették át a hadiszállásokat. Ebbe a csudásan fejlődött szép szamosmenti városba. A régi kuriák a csendes falvakban meglehetősen elhagyottan állanak s a nagy tágas

udvarokon alig lézeng a helyőrségként ott maradt cseleltség, az uraság emberei, vagy az árendás alkalmazottai. Aki van is, nem sok gazdasági dolgot végez, hanem a Nagybánya felőli ágyúdörgést hallgatja. Ezen a máskor olyan boldog vidéken ez volt most az év elején a szenzáció. Most már nem hallatszik, Szatmárra meg különben sem hallatszott. Ott elnyomta a vonatok zakatolása, a sürgés-forgás, a háborúhoz simuló eleven városi élet zaja. Ebben az eleven életben a megyei kiskirályok szerepelnek, különösen olyan alkalmakkor, midőn a szatmári református egyház, az iskolák (különösen a felsőbb-leányiskola és tanítónőképző) és a kálvinista társadalom megmozdulásáról van szó. Ilyen volt a Loránffy-egyesület február 10-diki nagy hangversenye a sebesültek javára, melynek rendezésére ősi szokás szerint megye és város egyformán kezet fogott s melyre a Loránffy-egyesület debreceni dísztagjai dr. Baltazár Dezső püspök és Márk Endre Debrecen város polgármestere (I. Endre főbíró) is hivatalosok voltak. A püspök úgyszintén megyés püspök, de úgyszintén mint felkért szónok; Endre bíró pedig, a pátria nagyméltóságra jutott fia, mint világi hatalmasság, a kálvinista egyháznagyok kísérete és a főgondnoki hatalom helyettesítője. A szigorú hadimenetrend miatt bizony csak alig, alig juthattak el, indulván már előtte való nap délutánján és érkezvén az ünnepély délelőttjén. A Debrecenről Szatmárig kiírt 114 kilométer távolság most a muszkák kárpáti vállalkozásai óta három annyi lett, annyira, hogy pihenés nélkül nem is igen lehet megtenni az utat. Pihenő állomásul Mihályfalva van berendezve. Ott székel az érmelléki esperes Végh József, aki bokros teendői mellett az állomáson is rendszeresen szemlét tart és hűségesen beszállásolja az érdemes vendéget. Így történt ez esetben is és ennek dacára mégis pontosan megérkeztek a váravárt nagyok a szamospartí Athénbe. Meg, Boros Jenő lelkész atyánkfia öröme, ki az állomásra elébök még előttenap éjféltkor kiment s ki másnap délfelé szerencsésen be is szállásolta őket a szép Pannoniába. A püspök átöltözvén elsősorban is a nagy beteg Helmecey József nagybányai egyházmegyei gondnokhoz hajtatott (jobban van hála Istennek!), majd a város agilis polgármesteréhez dr. Vajai Károlyhoz, ki a debreceni vendégek tiszteletére szűkebbkörű ebédet adott. A délután látogatásokkal telt el, este fél 8-kor kezdődött az ünnepély a városi színházban. Az első szám az egyesült énekkarok, felsőbb leányiskola, tanítónőképző, városi női kar monstre hangversenye volt. Énekelték a Himnuszt, a Wacht am Rein-t csodás hatással. A nagy közönség felállva hallgatta végig az ismeretes számokat s az átvonuló szövetséges tisztekkel együtt tapsolt a szereplőknek. Ezután jött az est fénypontja, dr. Baltazár Dezső püspök beszéde. Kálvinista püspökhöz, magyar paphoz méltó gyönyörű biblikus beszéd, mellyel valóssággal elragadta a kényes és jó szónokhoz szoktatott

közönséget. Zongora szám (Mátray tanár úr leányának művészi játéka), ének szóló voltak a közelebbi számok és a nagy kar. Kuruc tábori jelenet volt a befejezés. Tűznél melegedő kurucok mulatnak a táborban szép tárogató hangja mellett. Festői elrendezés, mozgalmos kép, hasonlíthatatlanul szép kuruc dalokkal. Vitéz szövetségeseink nem láttak ilyet Germániában; azt mondták, csak ezért az egyért is érdemes volt eljönni hozánk. Meg voltak elégedve és jól esett nekik, mint protestánsoknak az is, (mert azok voltak többnyire), hogy ebben a mi kis világunkban a mi püspökeink is valakik. Hát azok is, ha meg nem is környezi őket olyan díszruhás kíséret, mint amilyennel I. Endre főbíró a mi püspökünket Szatmáron körülvette. (A polgármester díszruhában, titkárral és két hajdúval vonult be a pátriába.) Vegyük hozzá még a szatmáriakat, a két főispánt, (Csaba Adorján szatmári és Domahidy Elemér hajdumegyei), dr. Vajay Károly polgármestert, a jelenlevő papokat (csak kevesen férhettek be és jöhettek el) és képet alkothatunk róla, hogy ez az ünnep, mely a szatmári Loránffystáknak olyan nagy sikert, a sebesülteknek olyan nagy jövedelmet hozott: a mi egyházunknak és dr. Baltazár Dezső püspöknek is diadalünnepe volt. Hangverseny után szokás szerint volt nagy áldomás, jó hadi étkekkel és szebbnél-szebb pohárköszöntőkkel. A püspök és Endre bíró Szatmár város automobilján (Szatmárnak ilyen is van) csütörtökön érkeztek haza.

— **Endre bíró útja.** Debrecen város főbírája a múlt héten mutatkozott be Budapesten. Hosszú listát vitt fel magával mindazon ügyekről, amelyek az ország székes fővárosában, a különböző minisztériumok ügyosztályaiban az évek hosszú sora alatt megrekedtek és jóformán feledésbe mentek. Kérte (és tulajdonképpen meg is kapta) a rekvirálási jogot, hogy élelmiszerekkel elláthassa a várost és sok minden egyebet is. Még orosz ágyút is hurkát tölteni (Ezt ígérték is) és hízott disznónyáját is hozzá (ezt majd csak Endre bírónak kell szerezni). Sokat értekezett a városok agájával és főintézőkével, államtitkár dr. Némethy Károllyal, aki örömmel értette meg a feljegyzésekből, a januáriusi munkából is, hogy új rend kezdődött a debreceni városházán és az új rendben mind a tanácsosok, mind a polgárok jól érzik magukat. Délután is, meg este is van ember a városházán. Akinek dolga van a hivatalnokok közül, Isten csodája volt eddig, most a hivatalos óra után is fent dolgozik. Mindenben Endre bíró mutat jó példát. De ime ezt cselekszi az államtitkár is. „Reggel 8-kor már hivatalban vagyok s megtörténik, hogy este éjfélig is fent dolgozom“. Lám, így vették ezt műbe Debrecenben is, és csodák-csodája, már arra is rá érnek, hogy vasárnap a templomba is eljussanak s hogy Endre bíró a fővárosban, a minisztereknél Debrecen város ügyeit eljárassa és hogy a patriában is bemutatkozzék. Ebben az útban az a jeles, hogy míg a minisztereknél

rendes mindennapi fekete szalon habitusát vette fel (szép ruhája van Debrecen főbirájának), Szatmárramenet díszmagyar ruháját öltötte magára és titkárját is úgy kiöltöztette, mintha valami követségi attasé lett volna. A két tarsolyos hajduról nem is szólván. Így jelent meg Szatmár városában, hol a legnagyobb szeretettel és tisztelettel vették körül, ünnepelvén Debrecen város első emberében a megye hű fiát, a gyulák és horkázok földjéről elszármazott s nagyra emelkedett kálvinista papfiút. I. Endre debreceni főbíró.

— **A vallásos iratok és a katonák.** A háború fellendítette a népies vallásos irodalmat és most az alkalmi írók mind hadi dolgokat szállítanak. Imákat, elbeszéléseket csata előtt, csata után, lövész árokban, menázsinal, puskatöltéskor, megsebesülés, elesés, halál és dicsőséges feltámadás alkalmára. Vannak a katonai hatóság által approbált imakönyvek és füzetek, ezek a legjobb kiadványok, de kelendők a többi portékák is. Ezerszámra veszi, küldi őket a jótékonyok, az egyházak, sőt most már a kerületek is. És ami a dolog lényegét, a katonaság lelki gondozását illeti, ez helyesen is van így. A részleteket illetőleg azonban mégis van valami megjegyezni való. Elsőben az, hogy a katonák már nem nagyon örünek ennek az imádságáradatnak és szívesebben vesznek és kérnek komolyabb vallási táplálékot. A debreceni betegfigyelőben egyenesen azzal fordultak a lelkes püspöki segédnök felé, (aki éppen traktátus kiosztóban vala), hogy ne csak ilyen gezemicét adjanak, hanem legalább egy becsületes bibliát. Deák János tizedes az öreg Szikszay keresztyén tanítását kérte (Szarajevóból) és a zsoldárokat. Dr. Baltazár Dezső püspökhöz címzett hadikártyája így szól: Kelt levelem 1915 jan. 27. Ezen soraimban kéresemmel fordulok a tisztántúli református püspöki hivatalhoz, mivel szükséges és hogy a század nagyrésze református vallású, küldjenek nekünk is négy darab énekeskönyvet és egy darab keresztyén tanítást. A református egyház tagjai Deák János tizedes III/4. Landsturm Etapen 1 kompani 2 szakasz Szedernik. Dobos József és Kovács Péter pedig Bécsből a Parlament Spitalból Zimmer 13. Bécs 135. irnak szintén dr. Baltazár püspökhöz eképen: Kegyelmes Püspök úr Ezen alázatos kéresemel fordulok színe elé Minek utána az északi harc téren a balkezemre megsebesültem és az veszélyes lövés használhatatlaná tete a kezem és Itt Bécsben gyógykezelnék a hol a beszédem nem értik csak kevesen és óhajtanék egy becsületes református imakönyvet Igaz kisebb más elmélkedési füzetek vannak Kérném egy Barátommal a kivel itt szenvedünk szíves párfogását Maradok Dobos József és Kovács Péter. Ezen címen Méltóztassék küldeni Dobos József Parlament Spitalj Wien. Ilyen levelek a központi hatalmak kórházaiból száz számra érkeznek a debreceni püspöki hivatalba és rögtönös elintézésre találnak. Pánczél Jenő püskökirodai kirendelt egyenesen ennek a rezortnak a

vezetésével van megbízva; minden reggel hűségesen leltárba véve a beérkezett levelek tartalmát, jelent a püspöknek és postára adja a kért könyveket. Újabban legtöbbször zsoldárokat kérnek. Baksay bátyánk lelke örülne, ha olvasná ezeket a Dávid zsoldára után kívánczó egyszerűségökben is megható sorokat.

— **690 tanár a háborúban.** A Tanáregyesületi közlöny most megjelent száma beszámol a magyar tanárság részvételéről a háborúban. A most bevonult B) osztályú népfelkelőket nem számítva 690 magyar középiskolai tanár teljesít katonai szolgálatot. Ezek közül elesett 21, (ezek közül 10 kálvinista), hadifogoly 24, eltűnt 7, kitüntetésben részesült 17. Németország középiskolai tanárai közül bevonult eddig 6000, elesett 661, vaskeresztet kapott 1915 január közepéig 1119.

— **Népfelkelési szemlére kötelezett tanítóképző intézeti növendékek.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1891., 1895. és 1896. évben született s népfelkelési szemlére kötelezett, katonai szolgálatra alkalmasnak talált tanítóképző-intézeti növendékeknek azon kedvezményt nyújtja, hogy bevonulásuk előtt, — ami körülbelül áprilisban lesz, — egy héttel az I. félévi értesítő s február és március hónapban adandó feleleteik alapján az illető osztálynál osztály-bizonyítványt nyernek, a IV. évesek az osztály-bizonyítványon kívül oklevelet is nyernek. A debreceni tanítóképző-intézetben a magántanulóknak minősített, segédtanítókul kibocsátott növendékek március 26. és 27-én tartoznak az illető osztály egész évi tananyagából magánvizsgát tenni besoroztatásuk esetén. Azért a kibocsátott segédtanítókat ezúton is felhívja az igazgatóság, hogy besoroztatásukat azonnal jelentse be a magánvizsga felvehetése végett az igazgatóságunk.

— **Levél Amerikából.** Hogy mily szorongó érzéssel figyel mostani élet-halál harcunkat az amerikai magyar társadalom s mennyire igyekezik — ha egyébbel lehetetlen is — legalább a jótékonyok gyakorlása által segítségünkre lenni: arra élénk fényt vetnek az Amerikából jövő levelek. A nemes akcióból kiveszi részét a hazai egyházhoz tartozó református papság és a gyülekezetek is, kik válllvetve rendezik a gyűjtést, hogy minden összegyűjtött centtel egy-egy könnyet töröljenek le idehaza. Január 5-16-1 írja Kalassay Sándor, a nyugati egyházmegye esperese egvik (Baja Mihály túrkevei lelkészhez intézet!) levelében erre vonatkozólag a következő sorokat: „Mély megindultsággal olvassuk itt az orosz ismételt betörését Magyarországra s aggodó lélekkel várjuk az időnek jobbra fordulását. Az angol és orosz hírek nagy mondásaiból is ki tudjuk ugyan hámozni az igazságot, de éppen ez az igazság az, amely arra int mindnyájunkat, hogy mi is tegyünk valamit azokért, akik édes haza védelme miatt jutnak árvaságra, özvegyesre. Amit mi tehetünk kevés, de mikor nagy a szükség, a kevés is használ valamit. Csaknem minden

magyar telepen folyik a gyűjtés. Itt bent a városban, (Pittsburghban, Pennsylvánia államban) már csak a mi kezünkhöz befolyt 700 dollár s ebből 600 már el is ment a belügyminiszteriumhoz. Mc.-Keesporton (éjtsd Mikiszporton) is van 500 dollár, Duquesneben (Dükénben) is ugyanilyen összeg. Szóval a munka folyik. Most szervezzük a varrodát, ahol a sebesültek számára készítenek majd az asszonyok olyan dolgokat, amikre szükség van. Január 25-én lesz egy koncert a Carnegie Hallban, ez is csak hoz valami jövedelmet. Minden jobban menne, ha a munkaviszonyok nem volnának olyan gyalázatosan rosszak, de így meglátszik minden munkánkon a visszahatás.

— **Úrvacsoraosztás a kaszárnyában.** A múlt hetekben a Pavillon-laktanyában volt nagy úrvacsoraosztás, a legközelebb pedig a Péterfiai honvéd-kaszárnyában. Vasárnap és hétfőn a menetszázadok emberei óhajtottak vacsorázni Jézusokkal s aki a szentségeket elvitte nekik, ismét dr. Baltazár Dezső püspök volt, kinek első nap dr. Lencz Géza theologiai tanár, második nap Pánczél Jenő másodtitkár segédkezett. Megható volt ez a katonai úrvacsoravétel, melynél a tiszték jártak elől jópéldával, azért is, mert ez az úrvacsora lehet, hogy sok jó magyar vitézre igazi utolsó úrvacsora leend, de a szolgálat módja és a püspök személye miatt is. A két menetszázadból csaknem 1000-en vették fel az úrvacsorát (a legénység innét a kálvinista alföldről való), csak úgy zúgott ajkaikon az ének és töredelmesen, meghatottan a bűnbánó ima, melyet fenhangon mondtak. Elszánt, lelkes, bátor arcokat lehetett itt látni, erős hit tükröződött, büszke elhatározás csillogott a szemekben. Ezek a katonák jó kálvinisták, jó keresztyének, mind magyarok; megfogják állani a helyüket a csatamezőn is. Isten őket úgy segítse.

— **A lajosfalvi hősök.** Lajosfalva Besztercze megye utolsó állomása Bukovina-felé. Itt és Kirlibabánál vívták a magyar népfölkelők azt a véres csatát, mellyel Bukovina felszabadítása megindult s mellyel az orosz ellenállás és bizakodás megszűnt. A 21-es népfölkelői gyalogezred egyik szakaszának jutott ez a dicsőségteljes feladat, hogy a csatater kulcsát képező hely elfoglalása és megtartásával biztosítsa a győzedelmet. Hát biztosította is, de a 21-es csapatból alig került vissza életben valaki. Ott esett el a mi Bodor Aladár barátunk szolgabíró bátyja is, ott esett el a derék Szombathy Kálmán, a miskolci ref. leányiskolának volt felejthetetlen emlékü tanára (később a kolozsvári állami leánygimnáziumba került, mi nem tudjuk jól értékelni és becsülni embe-reinket), a mi debreceni széniorunknak bátyja, sokónknak itt a főiskolánál kedves ismerőse és barátja. Elhunyt csatában a derék. Multi flebitior, quam... Fény nevére, áldás emlékére. A családi gyászjelentő (az intézetét nem vettük kézhez), mely a fényeslitkei derék ref. lévita család mély gyászát hirdeti, így szól: A B. F. R. A.

Szombathy Imre ref. tanító és neje Szabó Mária mint szülék, úgy a magok, valamint özv. Dobos Ferencné, Porzsolt Eleonora és Szabó Antal nagyszülék, Ilonka, József, Margit, Imre és ifj. László Gyuláné, Szombathy Jolán testvérek, ifj. László Gyula sógor, Eördögh Jenő leendő sógor és az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy fiok: Szombathy Kálmán kolozsvári áll. felsőbb leányiskolai és leánygimnáziumi tanár, a 21. népfelkelő gyalogezred hadnagya 1915 január 21-én életének harminchatodik, tanári működésének tizennegyedik évében honfői kötelességének teljesítése közben Kirlibabánál az ellenség golyója által találva hősi halált halt. Holttetemét bajtársai Kirlibabánál, Lajosfalva mellett helyezték örök nyugalora. A kötelességteljesítés és a testvéri szeretet példányképe, a mi örömünk és dicsekedésünk tárgya vala ő. „Annakokáért mindenkor nagy bizodalommal vagyunk; mert tudjuk mi, hogy míg a testben jövevények vagyunk, távol vagyunk az Úrtól. (II. kor. 5.6.) A halotti gyászszertartás 1915 február 7-én d. u. fél 3 órakor a fényeslitkei református templomban fog megtartatni. A harcban elesett hősnek siri álmát tegye nyugodalmassá a szent ügydiadala. Fényeslitke, 1915 február hó 1-én.

— **Hét testvér a háborúban.** Kisújszállásról írják: Igaza volt, igaza is marad Deák Ferencnek abban, hogy a magyar anya egy évben csak egy új katonát adhat a hazának, ám ez nem zárja ki, hogy a nagy esztendőben a sok többi év termését egy koszorúba ne ajánlhassa föl a hazának. Tóth János kisújszállási földbirtokos és néhai feleségének, Puskás Erzsébetnek is kilenc fia közül hét szolgálja egyszerre hazáját a harctéren: János, a 29. népfelkelő ezred szakaszvezetője. Lajos, ugyanannak az ezrednek hadapródja. Ferenc, szintén 29-es szakaszvezető, megsebesült az északi harctéren. Dezső, a 68-ik gyalogezred szakaszvezetője, részt vett Belgrád ostromában. Imre, 29-es őrvezető, megbetegedett a déli harctéren. Istvá, a 32. gyalogezred egyéves önkéntes tizedese. József, 29-es honvéd, megsebesült Raguzánál. Egytől-egyig mind családos ember és mind sarzsi. Megjegyezzük, hogy a derék hadfiak méltóak az atyjukhoz, ki a szabadságharcot mint tizenhat éves legényke küzdötte végig és részt vett a königréci ütközetben is. Sok mindent megváltoztatott a forgandó idő: öreg Tóth Jánosnak egykori ellenségei most szövetségeseink; de amit betven esztendőnek viszontagságai nem tudott megváltoztatni, az a magyar apák honszerelme és vitézsége, mely tovább él a fiakban.

— **A református diakonissza otthon és hadi kórháza** részére befolyt újabb adományok: Baltazár Dezső dr. püspök egy testvér ágyfelszerelésére 80 kor. Kiss Ferenc egyetemi rektor egy testvér részére ágyfelszerelés. Szele György debreceni lelkész 10 kor. Lencz Géza dr. theol. tanár 10 kor. Bertalan Gábor tiszacsegei lelkész 10 kor. Tóth Lajos tiszadobi lelkész 10 korona.

Tóth András 10 korona. Nagy Jánosné 4 kor. Várady Mariska (Losonc) selyemmel himzett bibliai mondás, ke-
retben. Bessenyei Gyuláné 1 párna, 3 darab fehérenemű
Zengewald Gézáné 2 lepedő, 2 párnahaj, 1 fehérenemű.
Nagy Istvánné 2 fehérenemű. Özv. Szabó Lajosné 2 fe-
hérenemű. Özv. Nimpher P.-né bibliai mondatok. Bartha
Ilonka és Uray Magduska sütemény és cigaretta. Özv.
Stefán Jánosné 2 párna és párnahuzat. Kántor Ida új-
testamentumok és imakönyvek. Ökröss Mariska olvas-
mányok. N. N. 2 párna. Szabó Albertné 2 testvér kötet.
Özv. Kaizler Albertné 1 párna, párnahuzat, 2 törülköző,
zsebkezek és kötöző-ruhák. Testvéregyesület 7 ing, 13
törülköző. Bagossy Kálmánné ételkész. N. N. 2 párna.
Maár Margit 40 újtestamentum, 6 párna, befőttek. Özv.
Székely Jánosné befőttek. Bertalan Gáborné (Tiszacségye)
ételkész. Özv. Sarkady Gáborné 4 párna, párnahajak,
befőttek. Özv. Nimpherné 2 párna, párnahuzatok. Tóth
Etelka 10 korona értékű olvasmány. Nagy Márton sze-
repi lelkész gyűjtése 36 korona. Könyves Tóth Kálmán
10 darab könyv 30 korona értékben.

— **A papnőtlenység ellen.** Az amerikai katolikusok
régén agitálnak a papnőtlenység ellen. Ennek az agitáció-
nak sehol sem volna nagyobb szüksége, mint nálunk
Magyarországon. A nemzetiségi egyházak a papok családala-
pítási joga révén jutottak hozzá az intelligenciához. A görög
kath., román és szerb pap nagyszámú családot nevelt
s ezeket a fiukat, leányokat államségellyel kitaníttatta.
A nemzetiségi ügyvédek jobbnaira oláh papok és az
oláh papok példáit követő gazdag földművesek gyermekei.
Nekünk nincs erős közép osztályunk, de lenne, ha
a kath. papok is megnősülhetnének. Most erre a világ-
háború miatt egyébként is szükség volna. Ide vág a
kath. hölgyek folyamodása és mozgalmá a papnőtlen-
ség megszüntetése érdekében. Mozgalom, mely nem
kecséget sikerrel, de amely mégis az idők jele és elébb-
több diadamaskodni is fog.

— **Német papok a harcmezőn.** A badeni evang.
papok közül 45-en vonultak be (jórészt önkéntesen), ezek
közül 30-an a harcmezőn vannak, 15-en egészségügyi
szolgálatot végeznek. A 30-ból 5 elesett, többen pedig
megsebesültek. A württembergi 168 lelkész közül 90 tény-
leges katona; több mint 40 felszentelt lelkész esett el
január 1-ig. Tübingenből 150 alapítványos harcol. Az
argonnei erdőségben valóságos lelkész-csapat is alakul,
melynek minden tisztje rendes lelkész vagy káplán. A
bajor prot. papok 10-ed része van a harcmezőn. A lel-
kész nélkül maradt gyülekezeteket a szomszédos lelkészek
és a világiak gondozzák. A nagy egyház-tanács tagjai
(öreg urak) magok is kijárnak prédikálni.

— **Szórakoztató délután a DMKE-ben.** A Kossuth-
utca végén, a temető előtti téren, a Dobozy-temető
dombjai mellett modern magyar stílusú, zeg-zugos, tor-
nyos, erkélyes rendház emelkedik. ez a Délmagyarországi
Kultur Egyesület rendháza (épült Debrecen város költ-
ségén). Ebbe telepítette volna az élelmes vállalat a nem-
zetiségi vidéken lakó magyarság s nem magyarság gyer-
mekeit és adott volna nekik szállást 600—800 koronáért.
Tavaly megínylt a szépen berendezett internátus, de nem
igen akadt lakója s a vállalat nem fizetett. Amint a
dolog indult, úgy látszott, hogy a DMKE-nek nincs más

teendője, mint visszakönyörögni alázattal a szép palotát
annak, aki építtette: Debrecen városának. Jött a világ-
háború, az internátusból kórház lett s a DMKE meg-
menekült egyelőre a leszámolástól. A sebesültek meg jól
járnak, a kellemes, jól épült, tiszta levegővel körülvevett
otthonnal. Meg is van tömve ez a kórház súlyos és ke-
vésebbé súlyos sebesültekkel egész rogyásig, de azért min-
den sebesültnek megvan a rendes helye s a kórház ad-
minisztrációja, élelmezése (Uray nagytiszteletű asszony
vigyáz rá) valósággal mintaszerű. Minden meg volt itt
ebben a szép épületben, csak egy hiányzott: a szórakoz-
tató délután. Csodás névre kaptak ezek a délutánok a
vén kollégiumban, ahonnan először hódító körútra in-
dultak. A messze csatatéren, a világtól elzárt s a kór-
házban is egyh. ngü napirenddel élő lábadozó katonák
nagy örömmel vágyakoztak ez este után és csaknem má-
morosak attól a szellemi élvezettől, amit a szórakoztató
délutánok egyszerű műsora nyújt. Nyitány: ének vagy
zene; derék rész: előadás, szavalt; befejezés: ének
vagy zene. Szereplők: diákok (leginkább theologusok),
tanárok és cigányok (a debreceni zenekarok). Mind ön-
ként ajánlkozott s a püspök által munkába állított lelkes
szereplők. És a hálás közönség alig tud betelni velök.
Legalább alig tudott a DMKE-ben, ahová ezt az új intéz-
ményt dr. Baltazár Dezső püspök bevezette maga. Szom-
baton délután volt az első est a Dobozy-temető melletti
palotában. Magyariek zenekara kezdte a Hymnusszal és
a Wacht am Rein-nal. Ez volt a felálló és gyülekezeti
ének. Azután jött a püspök lebilincselő előadása a szen-
vedésről, a szenvedés házában való tartózkodásról, az
isteniségnek a szenvedésben tapasztalható közelségéről.
Oly mély, mégis átlátszó, oly nagy dolgokat érintő s
mégis könnyed, olyan komoly tónusú s mégis vigasztaló,
teljesen modern s mégis evangéliomi volt ez az előadás,
hogy amikor elhallgatott a püspök, másodpercekig még
mindenki feszülten figyelt utána s csak később harsant
fel a tüntető taps. Az ifjú tiszteletes atyafi az övé volt a
köv. szám szavaltja is jól sikerült. A mi fiaink jó szavalók,
még az a baj (a prédikálásra érve), hogy nagyon is jó
szavalók. Végül jött ismét a zene. Az idegen nemzeti-
ségük közül többen most hallották először a magyar
zenét, magyar zenészek által tolmácsolva. Elhallgattak
volna éjfélig, ha a kórházparancsnok engedi. Így folyt le
a püspök szórakoztató estéje a DMKE-ben s ez a le-
folyása a többi kórházakban is, melyekbe mind a mi
öreg kollégiumunkból vették át. Ebben az öreg épület-
ben mindig gyűl ki valami csodás tűz, melynek fénye
messze világol s melynek lángjánál másik mécs is
lángra gyűl.

— **Parlagföldek, új munkaerők.** Szép hazánkban
sok a parlagon heverő föld s a törvény nem hogy két-
szeres adóval sujtaná a műveletlenül hagyott földek
gazdáját, még adóleengedést ad neki. Itt volna az ideje
törvényt hozni arról, hogy az ilyen földeket akárki fel-
foghassa; itt, hogy ezeket a földeket most lehetőleg
megművelni, hasznosítani megpróbáljuk. A berliniek erre
is példát adnak. Most olvassuk, hogy szántják is már
Berlin előtt a nagy Tempelhofi mezőt, melyen a tűzer-
ség gyakorlatozott s amelynek most erre a területre
nincs szüksége (most másutt gyakorlatozik). Gözekével
szántják s az a tervük, hogy kisebb nyilakban kiosztják
a jelentkezők között, akiknek még vetőmag tekintetében
is segítséget ígérnek. Ezt kellene tenni nekünk, debre-
cenieknek is. Gözekéssel felszántatni a városnak a régi
bellegelői földeket s különösen a hortobágyi sokat emle-

getett 12.000 holdat. Úgy sincs most, fájdalom, nagy szükség a legelőre. És ha volna is, át kell tenni az erdélyi havasokra, ahol szántani, vetni nem lehet; a földdel nem bíró szegénységet s a máshonnet jelentkező vállalkozókat pedig (még a diákokat is) rá kell bírni arra, hogy kertet, földet műveljenek. Idé vág a Haypál Benő indítványa is, mely arról szól, hogy a mezei munkálatokra a tanulók is vállalkozzanak. Amerikában ez rendes, megszokott dolog és éppen most kapok levelet valamelyik theológiai szemináriummal bíró városból, hogy valamelyik kivándorló magyar a theológiai tanfolyam végzése mellett a becsületes ácsmunkával foglalkozik. Nem szokatlan s nem is dehonéstáló munkakör ez. Azért hát csak bátran fel kell szántani a közlegelőket, a parlagföldröket és munkába kell állítani az új munkaerőket.

— **A debreceni református diakonissza kórház.**

A nagy elhatározás után a kórház felszerelése és berendezése volt a legfőbb teendő. Megtörtént szerencsésen mind a kettő. A főorvosi tisztelet dr. Tüdös Kálmán Debrecen városi tisztifőorvosa vállalta el, akinek a neve és népszerűsége kezesség afelől, hogy ez a kórház szakvezetés tekintetében sem fog hátrább állani a többi kiváló hadi kórházak mögött. Arról is szó volt, hogy a kórháznak saját konyhája legyen. Lett volna pedig egy buzgó úrinő, ki annak vezetését elvállalta volna (nt. Uray Sándorné), de tekintve a megpihenő állomás közelségét, melynek óriási konyhája van, le kellett erről a kedvenc terv megvalósításáról egyelőre mondani. Később azonban újra elő kell azt venni. A diakonissza ház nem lehet el saját háztartás nélkül. A héten megtörtént a kórház felavatása is. 20 német és cseh sebesült volt az első szállítmány. Ma már teljes a létszám is, az imádság után a keresztyén emberbaráti szeretet munkája is bevonult a debreceni diakonissza otthonba.

— **Német-magyar, ölelkezés.** E héten is több levelet vettünk Németországból, a többek között Münchenből; volt néhány látogatónk is újfent és több kedves ismeretséget kötöttünk. Erősödöttünk ismét a német-magyar barátságban. Olvastunk több érdekes nyilatkozatot is, mely a magyar megbízhatóság és vitézség ismeretes dolgait magasztalja. Hü szövetségeseink elragadtatva tesznek bizonyosságot rólunk és habozás nélkül beismerik, hogy eddig félreismertek bennünket. Tetszik nekik a magyar katona, a honvéd vitézsége, halált megvető bátorsága, harci erénye, magaviséte. Szabolcsban s másutt elbájozta őket a magyar vendégbarátság és szivesség. Nagyon kedvezőleg nyilatkoztak az alföldi városokról is, különösen Debrecenről, melyről már tudták, hogy ez a város a magyar kálvinizmus központja. Meglátták árnyoldalainkat is és sok minden, amit mi természetesnek találunk, nem kerülte el figyelmüket. Feltűnt nekik a többek közt, hogy míg nálunk teljes a Kameradschaft s a harcavolulók testvéreknek tekintik egymást, itt nálunk erős az elzárkózás a legénység és az atisztek, a főtisztek és a tisztek között. Mondtak el erre jellemző eseteket és az is feltűnt nekik, hogy itt sok a beteg tiszte és katona az országban. Németországban csak a sebesült beteg és lábadozó nem sebesült tisztelet nem látni az utcán. Azt is különösnek találták, hogy a kórházakban a kezelésnél mindenütt zsidók vannak alkalmazva. Mi ezt természetesnek találjuk. Az emberek kiméltése tekintetében is más felfogásaik van-

nak. Nálunk a szubordináció erősebb. Nálunk a bénák is helyet adnak a vonatra felszálló tiszteteknek, ők tüntetőleg előtérbe helyezik a sebesülteket. S hogy gondoskodnak róluk? Kórházi vonat állott meg a Szak—ma—rai állomáson. A vonat parancsnoka hidegnek találta a kocsikat és 50 mázsa szenet kért. Azt mondták nincs, nem adhatnak. Félóra múlva már a városból vagy más helyről ott volt a kívánt szénmennyiség, csoda emberek ezek. Telve nyugodt bátorsággal s készen a halálra, de teljes tudatában annak is, hogy ez a halál, mely minden tizedikőjüket éri, az ad győzelmet s azt az eredményt, melyet magával hoz, bőven megérdemi. 52 éves tiszte volt egyik kedves új ismeretségünk. Mérnök különben is, 8 gyermeke van. Apja még él. Van egy fiatalabb testvére, lelkes Amerikában. Elmondta, hogy mily boldog volt apja, midőn tudatta vele, hogy öccse helyett és önként a zászló alá áll. Ilyenek a németek, akik különben nem tudják megérteni, hogy miért nem vezet a radnai szoroson vasut Bukovinába, mikor az stragjalag is oly fontos volna? Mikor találgatólag azt mondták nekik, hogy talán azért, mert így a Csernovicz—Kolozsvári vonal rövidebb lehetne, mint a Csernovicz—Lemberg—Bécsi, nem tudtak hová lenni a csodálkozástól. Igazán furesák ezek a nagy tagbaszakadt germán vitézek. Sok tekintetben naivak, de ez még szeretetre méltóbbakká teszi őket. Méltókká arra, hogy teljessé legyen közöttünk a német és magyar ölelkezés.

— **A Katona-Otthon.** A Katona-Otthon ügye a múlt héten is előhaladt. Hely még nincs (a házbirtokos még nem nyilatkozhatott, nem volt idehaza), de egyébként a szervezet munkája már megkezdődött. A lapok, a vezetőség felszólítására már rendre érkeznek az Otthonnak (Ezeket egyelőre a kórházakban osztjuk szét.); a helybeli Kereskedő—Társulat vetítő gépet helyezett az Otthon számára kilátásba. A könyvtárost is kiszemelte immár a katonai parancsnokság Szabó Lajos B) osztályú népfőlkelő kántor-tanító személyében és kilátásba helyezte, hogy a takarítási munkálatokról is gondoskodni fog. Bútorzatot a kollégium ad és a kollégium nagyerdemű igazgatója dr. Kun Béla egyetemi dékán már ki is adta a szigorú rendeletet a kellő számú asztalok, székek és fogasok beállítására. Theologusok is jelentkeztek a termekben való felügyeletre, a levélírások körüli segédkezésre. Nincs kétségünk affelől sem, hogy a közönség ezt a hadi intézményt is felfogja karolni. Az elvetett mag jó földbe esett, csak hozzon is minél több áldást.

— **A népi konyha.** A népi konyha felől mi alföldi s nem alföldi magyarok nem voltunk régen valami különösebb jó véleménnyel. Egész hősi nimbusz és legendakör vette azért körül a mi Takács Lajos barátunkat, aki három évig, még ezen a köztartáson is kitartott valami nagy német fővárosban, hogy magát továbbképezhesse. Nagy dolog is volt, amit ez a magyar fiú művelt, de ez most nem tartozik ide, hanem az, hogy a népi konyhának felment az ázsiója. Maholnap mindnyájan közeltartásba megyünk. Valósággá lesz a régi közmondás: nem azért élünk, hogy együnk, hanem azért eszünk, hogy éljünk. A világháború és a józan ész azt parancsolja, hogy az élelmiszereket okosan beosszuk, hogy a pazarlást elkerüljük és hogy a táplálkozást egyenesen a táplálkozás céljaira szorítsuk. Ez az irány pedig lassanként a közeltartás behozására vezet s ennek a közeltartásnak előfutárja az iskoláknál a diákasztal, a városokban a népi konyha. Debrecenben ilyen konyha több is van: A

főzőasszonyoké a Degenfeld-téren (itt kevés pénzért a legjobb és ízletesebb magyar ételeket meg lehet kapni) és a hatósági népkonyha a Péterfián. 800 ember étkezhetik itt és kaphat ingyen, vagy kevés pénzért jó nagy tál ételt és kenyeret. Igazán fontos szociális gondoskodás ez a szegénységről, melynek nincs módja a külön konyha tartásához, az élelmiszereknek nagyban való beszerzéséhez, takarékosabb elkészítéséhez. Múlt kedden nyílt meg ez a nélkülözhetetlen intézmény dr. Csűrös Ferenc tanácsnok adta át a Jótékony-nőegylet vezetőinek. Volt papi segédlet is, ki az első asztaláldást mondja, Szele György nagytisztelendő úr, ki a nőegylet részéről a dr. Csűrös Ferenc tanácsos szép szavára hasonlóképen szépen és kenetesen válaszolt. A szegény népnek tehát megvolna a maga két jó közeltartása és vendéglője; ideje volna nálunk a középosztály tagjairól is gondoskodni...

— **Uray József öröke.** Néhai b. e. Uray József hosszú-hosszú esztendőig papja vala az összeépült három nagy falu (Bere, Csomaköz, Szaniszló, de miért nem egyesülnek ezek rendezett tanácsú várossá?) középső részének, a kevés számú kálvinisták és a nagy számú római katolikusok által lakott Csomaköznek. Itt a nehéz idők alatt megfogyatkoztak a mi híveink, a szatmármegyei rekatholizáló mozgalom a kath. svábokat telepítette ide. A kevés magyar földesúri család elköltözött innét s a régi udvarházak rendre gazdát cseréltek. Nem gazdálkodnak többé a szűkre szabott tagokon és nemesi possessiókon. (Talán legutolsó volt köztük a híres Tóvölgyi Titusz, a rónák véze, ahogy nevezték egy regénye után, az is a felesége birtokán élt.) Most az egyedüli nagybirtokos jóformán csak a mi főgondnokunk, akinek kedves papja vala a méheket szerető s nagy méhészettel bíró kálvinista lelkész, néhai b. e. Uray József egyházmegyei tanácsbíró s akinek vezetése alatt most az elhunythoz illő szelid lelkészt kerestek a jó csomaköziek. És találtak is nt. Pásztor István kállósemjéni lelkész, az ötven év óta szolgáló szabolcsmegyei pátriárka káplánjában Tártsy Gézában. Tártsy Géza kollégiumunk növendéke, szabolcsi fi (óvencsellői születésű), régi, jónevű család sarja, kire barátai, tanárai most is szeretettel emlékeznek s kinek velünk együtt a csomaközi hajdan híres és nevezetes eklézsiához (ma már nagyon megfogyatkozott a népe, a b. e. nagytisztelendő úr ezért is kezdett a méhtenyészéshez) sok szeretését kívánják.

— **Statisztikai adatok** a szatmári és a németi egyházzól az 1914-ről. A szatmári egyházban. Született: 99 fiú, 103 leány, összesen 201. Ebből halva született 6 fiú, 3 leány. Törvényes 83 fiú, 88 leány; törvénytelen 15 fiú, 15 leány. Összesen 30. Megsküdtött: 41 pár; ebből tiszta református pár 24, vegyes vallású 18. A születendő gyermekek vallására nézve megegyezést kötött 14 pár. Ebből 11 megegyezés javunkra, 3 pedig kárunkra történt. Meghalt: 80 férfi, 59 nő. Összesen 139. Ebből idegen illetőségű volt: 13 férfi, 4 nő, összesen 17. Áttért hozzánk: 4 férfi 4 nő, összesen 8. Kitért tőlünk 2 férfi, 5 nő, összesen 7. Szaporodott a létszámunk, születés által 78-al, áttérés által 1-el. Anyakönyvünk szerint tehát egyházunk 2736 férfit és 2962 nőt, összesen 5698 lelket számlálna. — A legutóbbi népszámlálás szerint 6473 volt. — Konfirmált 88 fiú, 74 leány, összesen 162. A németi ref. egyházban az elmúlt évben: Született: 70 fiú és 71 leány, összesen 141 gyer-

mek. Ezek közül törvényes születésű volt 131, törvénytelen 10. Meghalt: 70 fi és 60 nő, összesen 130. A születettek száma tehát 11-el több a meghaltakénál. Összeköttettek: 32 pár. És pedig, ezek közül tiszta ref. vallású 24 pár, vegyes vallású 8 pár, akik közül a ref. vallás javára egyezséget kötött 5 pár, kárára egy sem. Egyházunkból kitért: 3 nő. Az egyházi aranykönyv tanúsága szerint a szatmári és a németi, hajdan nagyhirű egyházakban új élet és tevékenység indult meg. A régi kezdeményezések szépen fejlődtek, az dők követelményéhez képest új sikeres vállalkozások kezdődtek. Febr. 14-én lesz a Lorántffy egyelet nagy estélye, melyre dr. Baltazar Dezső püspököt is meghívták a buzgó rendezők. Püspökünk fogja tartani az ünnepi beszédet.

— **A „Vasárnapi Ujság“** február 7-iki száma ismét tele van szép és érdekes képekkel, a haretéren levő munkatársak felvételeivel. A harcoknak egész új mozzanatai láthatók itt, melyek minden leírásnál jobb megvilágosítást adják a történeti eseményeknek. A nyugati haretér érdekességeit is több kép mutatja be. Szépirodalmi olvasmányok: Szemere György regénye, Binder-Kriegelstein elbeszélése, Szöllösi Zsigmond tárcája, cikk a Nemzeti Színház megnyitásáról. Egyéb közlemények: Madarász József és Szebeny Antal arcképe, a háború napjai s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálozás stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, VI., Egyetem-utca 4.). Ugyanítt megrendelhető a „Képes Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat

a tiszántúli református egyházkerület által fentartott debreceni tanítóképző intézetben megüresedett mennyiség és természettudományi tan-székre.

Pályázhatnak tanítóképző intézeti és középiskolai tanári oklevéllel bíró református tanárok.

A tanszék javadalmazása: évi 2400 korona törzsfizetés, 800 korona lakáspénz és öt izben 200—200 korona korpótiék. A megválasztott tanárnak e mellett az idevonatkozó feltételek szerint igénye van egyházkerületi pénztárból az állami fizetésekiegészítésnek megfelelő fizetésekiegészítésre. A korpótlék alapjául szolgáló időbe a másutt közvetlenül megelőzőleg töltött rendes tanári évek beszámíttatnak. A törzsfizetés később 2800, 3200 és 3600 koronára emelkedik. A megválasztott tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek jogosult és kötelezett tagja.

A pályázni kívánók vallásukra, végzett tanulmányaikra, tanári képesítésükre, eddigi szolgálatukra, egészségi és családt állapotukra és had-

kötelezettségi viszonyukra vonatkozó okmányokkal felszerelt és a tiszántúli református egyházkerület közgyűléséhez címzett kérvényüket az 1915. évi március hó 15-ig a református püspöki hivatalhoz — Debrecen — adják be.

A megválasztott tanár tanszékét székfoglaló értekezés tartásával 1915. évi szeptember hó 1-én foglalja el.

Debrecen, 1915. évi január hó 25.

Dr. Baltazár Dezső

püspök.

Pályázat.

A szatmári egyházmegyében fekvő kisari lelkészi állásra, melynek javadalma a következő:

1. Az egyháztalaktól, a fizetők száma szerint változólag circa 50 mm. tiszta rostált búza és párbér és szanaváltság címen circa 150 K.

2. Az egyházközségnek fele egyik évben, másik fele másik évben fizet egy pap-szekér, nyolc rudasos tiszta angyaszénát, melyet a gondnok által egyelőre kitűzendő napon tartozik ki-ki

a lelkész udvarára bevinni és ott kalangya vagy kazalba rakni (száma 50—60 szekér közt változik).

3. 12 azaz tizenkét öl tüzi testfa.

4. Harminchét (37) hold 1054 öl föld egy tagban 1200 ölével.

5. Legelőbeli illetmény 8, azaz nyolc hold 1200 ölével számítva.

6. Az összes földek adóját az egyház fizeti.

7. A temető $\frac{2}{3}$ részbeni haszonélvezete.

8. Stóla az egyházkerületi szabályzat szerint.

9. Természetheni lakás 843 öl belsősegen.

Az özvegy lelkészné 584 K beruházási igényt jelentett be.

Az állás 1915 május 1-én foglalandó el.

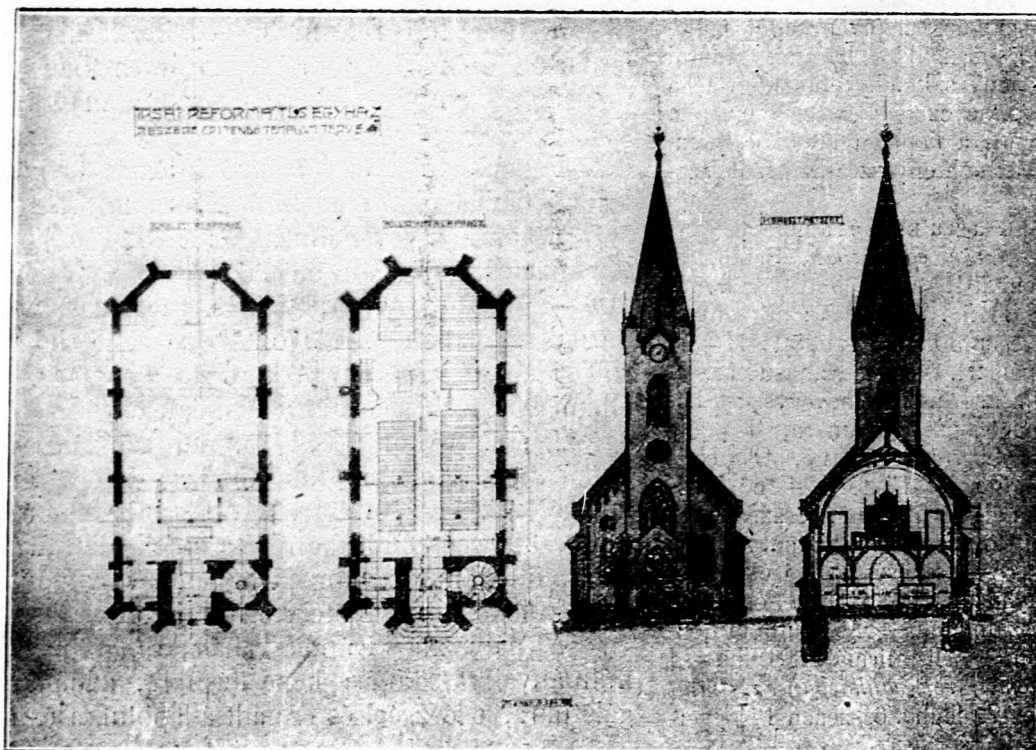
A pályázati kérvények az E. T. II. t.-c. 16. §-ában megjelölt okmányokkal szabályszerűen felszerelve 1915. évi március hó 1-ső napjáig küldendők be Kovács Lajos espereshez Szatmárnémetibe.

Debrecen, 1915 január 29.

Dr. Baltazár Dezső,

püspök.

HOLLÓS és QUITTNER

Építésszerek és építőmesterek

Budapest

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró specialisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsüléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakbavágó felvilágosítással.

Építettő egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák
festését, templomi és
iskolai berendezések
mázolását mérsékelt
áron elvállalja

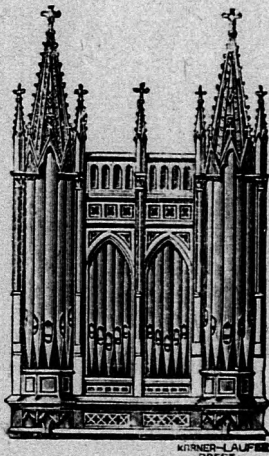
Schuller Sámuel

templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

Telefonszám 806.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
arany érem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia
Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitűnő hangu

HÁRMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Löfkovits Arthur

— orás, ekszerezsz üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással
berendezve.

ORSZÁGH S.
és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RÁKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy
diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lo-
vagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon
„arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai
kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve,
azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangu és szerkezetű, fő-
leg a legújabb légnymatu (pneumatikai) orgo-
náikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és
a változatok egyszerű kezelése mellett, az
időjárás minden viszontagságának ellenállnak.
Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgo-
náink készletben vannak. Eddig 700-nál több
új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangu
harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok
tetszésszerű rajz és változat összeállításal
rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra
díjmentesen küldetik.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csörendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnevedesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitérő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

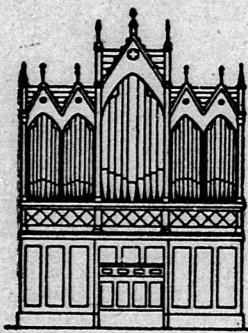
1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításokon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csörendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomor-fájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusz-növesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.